

Deset okamžiků s biblickým Ježíšem

Biblistika | 27.8.2012 @ 14.40

Tato práce je předložena studijnímu oddělení Global University jako jeden z požadavků pro klasifikaci v předmětu BIB1033 Život Ježíše Krista.

1.

Napiš recenzi knihy *Jesus the Messiah: A Survey of the Life of Christ*, v níž popíšeš

- a. autorův postoj ke studiu Ježíšova života,
- b. kontrast tohoto postoje s postojem teologů zastávajících historicko-kritickou metodu
- c. členění textu se shrnutím jednotlivých částí

Bratr Robert Stein nám poskytl hladce pochopitelný, avšak hluboký a nezkrácený přehled života Ježíše Krista. Svým pozorným pohledem z ptačí perspektivy konfrontuje nejsilnější trumfy historicko-kritické metody a jako zdatný lyžař kličkyje okolo jejích nástrah. Životaschopnost Steinovy práce dokládá stálá pozice knihy v žebříčcích prodejnosti. Já sám mohu knihu s nadšením doporučit především s ohledem na Steinův smysl pro skutečnost a pro pravdu.

S vlastním přístupem k látce autor v knize nijak nespíchá. Aby totiž poctivě přistoupil, zváží nejprve na prvních šedesáti stránkách své východisko. Příčinu této opatrnosti se čtenářem sdílí hned v úvodu. Píše o závažné pochybnosti, která v polovině dvacátého století převládala mezi povšechně kritickými učenici a zviklala samotnou víru v možnost dějepisného dopátrání se nezkráceného historického Ježíše. K obavě o nemožnosti proniknout nánosem tendenčních záznamů věřící komunity se přidala obava o skutečnou hodnotu přínosu kýženého uchopení. Byli to převážně existencialisté, kteří nebyli nadšeni myšlenkou bádání po Mesiáši procházejícího se po starověké Palestině.¹ Kupříkladu Bultmann se nepídí po přesných okolnostech zázraku, něco takového je mu na obtíž. Proto stříhá evangelijní záznamy jako ovci, hledá jádro a ptá se „co vlastně chtěl vypravěč sdělit o své existenci“. Bultmann chce „zbavit biblické poselství nepravého pohoršení, které je dáno v jeho světonázorových představách, aby mohlo vyniknout pravé pohoršení, skandalon kříže, poselství o neschopnosti člověka nalézt spásu v sobě nebo ve světě.“²

Tento původní přístup, který neviděl žádnou návaznost mezi historickým Ježíšem a Kristem křesťanství byl na přelomu století Ernstem Käsemannem rozeznán jako druh dokétismu³ a tudíž vystřídán přístupem novým, který se stran kontinuity obou článků křesťanství spokojil s tím, že učení pozemského Ježíše a učení o nebeském Kristu nese de facto podobnou zvěst o bytostném setkání s Bohem⁴. Takto neuspokojivá odpověď vyvolala třetí pátrání po bližší souvislosti, kterého se i Stein svou prací uvědoměle účastní.

Zdar a přínos výzkumu je určen připraveností a výchozím bodem. Každý výzkum, který se nepřipraví vírou v účast nadpřirozené vůle dle Steina nutně vyprodukuje jakéhosi historického Ježíše, který bude radikálně odlišný od evangelijního Krista.⁵ Věřit nadpřirozenému odmítl Bultmann jako teolog (byť těžce filosoficky zatížený⁶), Hume jako filosof a s nimi mnozí další, kteří sice připustili akutní potřebu člověka po dramatickém zásahu do jeho zoufalé situace, avšak kromě sofistických úskoků nepřednesli adekvátní řešení.

Odpovědí je spasitel Ježíš Kristus. My všichni – liberálové i konzervativní biblisté – Ho milujeme, počítáme s ním a závisíme na Něm. Neuznáme-li však Jeho nadpřirozenou moc a vtělené božství, nebudeme nikdy s to proniknout do hloubky záznamů, které o Něm hovoří. Všichni víme, že svět potřebuje Spasitele. Může být však Spasitelem někdo jiný, než Ježíš nadpřirozený?⁷

2.

- a. Popiš, jak by německý teolog Ernst Troeschl aplikoval své tři principy historického výzkumu v případě dokumentu o vzkříšení.

- b. Vysvětlí, jak liberální teologové vykládají záznamy o vzkříšení.
- c. Rozved', co by se podle autora stalo, kdyby se Troeltschovy principy uplatnily v studiu života Ježíše.

Predbarthovský Troeschl zformoval zásady historicko-kritické metody výkladu do tří principů. Pokud by byly použity na záznam o vzkříšení, vedly by badatele touto cestou ⁸:

Dle principu kritiky jsou všechny historické závěry dočasné. Jakýkoli závěr o Ježíšově vzkříšení proto zůstává otevřený revizi.

Princip analogie říká: jelikož se v současnosti neděje nic nadpřirozeného, nedělo se nic takového ani v minulosti. Zázračný prvek Ježíšova vzkříšení je tedy buď mýtem, nebo dezinterpretací.

Princip souvztažnosti uvádí událost do vzájemného vztahu s předchozím a následujícím.

Teologové, kteří se opírají o historicko-kritickou metodu na počátku každého vykladačského podniku vysloveně nebo nevysloveně předesílají, že cokoli je v biblickém záznamu uvedeno, jistě se to nezakládá na zázračné události; v našem případě svorně tvrdí, že cokoli snad dalo vznik víře v Ježíšovo vzkříšení, jistě to nebyl zázrak ⁹. Jsou ochotni kresat z předmětu zkoumání historické poznatky, nejsou však schopni vypořádat se s historicitou zázraku. Jak Stein duchaplně podotýká, ve slovním spojení historicko-kritický nás nezrazuje druhý činitel, ale spíše ten první ¹⁰.

Představa nezázračného Ježíše je ale extrémě matoucí. Je to Ježíš zcela neznámý svým odpůrcům, kteří jeho zázraky sami uznávali (Mk 3,22) i následovníkům, kteří v Ném již nebudou s to rozeznat předmět své víry ¹¹. Nezázračný Ježíš se spíše než jako Mesiáš, který musel krotit horlivost svých následovníků jeví jako pomocný vypravěčský konstrukt, který svou platnost prokáže jen v co nejdrtzenějších abstrakcích. S přihlédnutím k zjevné moci evangelia a k bytostnému setkání, k němuž Ježíš zve v nejintenzivnějším významu slova „nyní“, nelze této alternativě přikládat váhu.

3.

Vyhodnot' kategorie dostupných literárních zdrojů dle jejich přínosu pro studium Ježíšova života. V rámci svého hodnocení porovnej a rozliš biblické a nebiblické zdroje.

Kanonická evangelia, která jsou na první pohled nejspolehlivějším materiálem pro studium Ježíšova života, byla v posledních dvou staletích poněkud zastíněna nárůstem zájmu o studium pohanských a židovských záznamů i nově objevovaných apokryfních evangelií. Použitelnost nekanonických zdrojů je omezená. Buď proto, že se zkrátka zabývají něčím jiným (případ historických spisů), nebo proto, že jsou prokazatelně zatíženy herezemi, které starší kanonické zdroje výslovně odmítají (případ apokryfů). Přesto nekřesťanské zdroje spolehlivě zaručují nezpochybnitelné minimum: Ježíš byl historickou osobou žijící v Palestině prvního století. Na Jeho smrti se podílelo Židovské vedení. Byl ukřižován Římany pod Pilátem Pontským, Jeho služba byla spojována se zázraky/magií.

- Pohanské zdroje:
 - Plinius mladší se ve svých Listech zmínil o křesťanech jako těch, kdo se tvrdohlavě drží svého přesvědčení.
 - Tacitus v Análech píše, jak Nero svalil vinu za žhářství Říma na křesťany. Jeho záznam o tom, jak byl Ježíš za vlády císaře Tiberia odsouzen Pilátem k smrti, by mohl vycházet z oficiálních říšských záznamů ¹².
 - Suetonius v záznamu o životě císaře Claudia zmínil vypuzení Židů z Říma za to, že vyvolávali roztržky kvůli nějakému „Chréstovi“.
 - Mara ben Serapion zmínil Krista vedle Sokrata a Pythagora jako mučedníka, jehož smrt přinesla soud.
- Židovské zdroje:
 - Josephus Flavius v Židovských starožitnostech dosvědčil znalost o Ježíši ¹³ Toto takzvané Testimonium flavianum uznává samotný Stein jako pochybné, protože nezapadá do Josephovy životopisné a textové souvislosti a není citováno žádným raným apologetou až po Eusebia ve čtvrtém století. Přesto neexistuje žádný filologický důvod k předpokladu, že by Flavius nemohl napsat to, co napsal. ¹⁴
 - V Babylonském Talmudu existuje paralelní tradice, která podává Ježíšův proces a smrt z židovského pohledu. Velká část materiálu ale jakoby vznikla spíše v pozdějších apologetických debatách. ¹⁵
- Křesťanské zdroje:

- Ústní tradice a písemné záznamy (J 21,25).
- Apokryfní evangelia, zvláště gnosticky zatížené Evangelium Tomášovo¹⁶.
- Hypotetické rukopisy
 - Tajné Markovo evangelium
 - Evangelium kříže
 - Q
 - Vychází z několika vratkých předpokladů.
 - Dle Steina je existence tohoto pramenu zaručena osmiprocentní pravděpodobností¹⁷.
- Citáty církevních otců.
- Varianty evangelijních rukopisů.
- Biblické zdroje
 - Skutky a Zjevení. Tam však nalézáme méně informací o Ježíši Nazaretském, než bychom mohli čekat¹⁸.
 - Evangelia

4.

- Stručně popiš alespoň čtyři události spojené s Ježíšovým narozením.
- Popiš alespoň tři kritické pohledy ohledně panenského početí, potom na základě dostupných důkazů rozved' svůj fundovaný závěr.

Nejmoudřejší učenci jakož i prostí a skromní věřící se svorně sklonili k jeslím v Betlémě a přiznali, že Dítě, narozené z panny a zavinuté v plenkách, je jejich Pán a Spasitel, ve kterém spočívají všechny vlastnosti nekonečného Boha.¹⁹

Okolnosti Ježíšova narození jsou zázračné a zároveň naprosto nezázračně neobyčejné. Jsou zapouzdřeny do pohádkově půvabného příběhu.

Zápletkou je andělské oznámení nadpřirozeného početí panně Marii (Lk 1,26–38). Jejich dialog je jednoduchý, přirozený a vyhýbá se extravagantním detailům, čímž dosvědčuje svou věrohodnost a vede nás k teologickému závěru, že Ježíš Kristus byl narozen z panny²⁰.

Krise dramatu nastává kvůli nařízenému sčítání lidu. Zatímco Josef s Marií podnikají nepříjemnou cestu, mudrci z východu jsou fascinováni znamením narození nového krále, které je vede do Palestiny. Mohla to být Halleyova kometa (rok 12/11 př. Kr.), nova/supernova (dle čínských záznamů 5 a 4 př. Kr.), konjunkce Jupitera, Saturnu a Marsu (květen, červen, září, říjen a prosinec roku 7 př. Kr.), nebo jednoduše zázračné a nevysvětlitelné znamení na obloze²¹.

Následovala peripetie s Herodem, povraždění neviňátek, útek do Egypta, návrat a usazení v Nazaretě.

Nejčastějším argumentem proti Mariinu panenskému početí upozorňuje na příliš mnoho paralel ve starověké literatuře (Perseus, Herkules), než aby bylo možné brát křesťanské podání vážně²². Všechny tyto paralely nazývají ženu pannou před početím, po početí se ale pannou již nenazývá žádná. Perseus byl nadto počat z Diovyh cizoložných choutek. Pohanství zkrátka postrádá koncept zrození z panny, který je v našem případě navíc podtržen celkově asexuální povahou evangelijních záznamů²³. Vzhledem k méně závažné povaze ostatních kritických pohledů na panenské početí se jimi nebudu zabývat. Jsou buď urážlivé (nadpřirozené početí z milostných pohnutek), nebo zjevně nepřátelské a posměšné (přirozené početí s římským vojákem přikryté historkou).

Ježíšovo narození z Panny a Jeho božské synovství je dosvědčováno napříč Novým zákonem (viz Ga 4,4; Zj 12,1–2 srov. s Iz 7,14)²⁴.

5.

- Stručně rozved' alespoň tři možné důvody pro Ježíšovo podrobení se křtu.
- Popiš a zhodnot' význam neobvyklých událostí, ke kterým došlo při Ježíšově křtu.
- Vysvětli význam každého pokušení, kterému Ježíš čelil na poušti.

Okolo roku 27 se objevil na jižním konci Jordánu Jan Křtitel, začal vyzývat k pokání a křtít. Jeho poselství neobsahovalo jen přicházející soud (Mt 3,7), ale také příchod očekávaného mesiánského království (Mt 3,11)²⁵.

Důvody k Ježíšovu podrobení se křtu nejsou na první pohled jasné. Ježíš neměl potřebu odpuštění hříchů, sám je přeci odpouštěl. Nepravděpodobná je také verze gnostického Evangelia Nazarejců, podle níž se nechal pokřtít, aby se neprovinil ignorancí²⁶. Nepokřtíl také proto, že by chtěl dát příklad všem svým budoucím následovníkům. Nový zákon totiž nikde v nejmenším nenaznačuje, že věřící podstupuje křest ve slépějích Krista²⁷.

Sám Jan zřejmě věděl, že právě Ježíš je ten, před kým se mají vyrovnat stezky (Mt 3,3) a před kým se on má menšit (J 3,30), proto se křtem váhal. Ježíš ho nato vybídl, aby křest přeci jen připustil, aby tak naplnili „všechnu spravedlnost“ (Mt 3,15 – dosl. překlad ČSP, BKR, Žilkův, B21), jinak řečeno „Boží vůli“ (alt. překlad ČEP, Petru). Druhá překladová varianta nás přivádí k dobrému vysvětlení Ježíšových pohnutek.

Janův křest byl výrazem radikální změny života, totálního zapečetění minulosti a přidružení se k posvěcené mesiánské komunitě. Pro Ježíše byl křest rozhodným skončováním s minulostí tesaře a totálním nasazením do služby Království Jeho Otce²⁸. Závazku posvěcení jako formě nenásilné opozice nepřátelskému světu Ježíš plně dostal. Ten kdo později vyzýval své následovníky, aby pozvedli svůj kříž a následovali Ho (Mk 8,34), podrobil se při vlastním křtu právě takovému závazku.

Během křtu došlo dle evangelií ke třem neobvyklým událostem. Nejprve se „roztrhla nebesa“, pak Duch „sestoupil jako holubice“, nakonec se ozval hlas z nebe (Mk 1,10). Není jasné, zda se roztržením nebes myslí atmosférický jev, zda se Duch opravdu vtělil do holubice, ani jak silný a zřetelný byl hlas z nebes, který někteří považovali za hřmot²⁹. Víme ale, že ke znamením došlo, že byly zhlédnuty a reflektovány okolostojícími a především pak, že když se v moci Ducha Ježíš navrátil z pouště do Nazareta, hned při prvním kázání prohlásil: „Duch Hospodinův je nade mnou“ (Lk 4,14.17–18)³⁰.

Ihned po křtu vypudil Duch Ježíše na poušť, kde k němu po čtyřiceti dnech půstu přistoupil pokušitel:

1. „Jsi-li Syn Boží, řekni tomuto kameni, ať je z něho chléb.“ (Lk 4,3)
Satanova pobídka k ukončení půstu byla v rozporu s vůlí Ducha, který Ježíše k půstu vedl (srov. Mt 4,2 a Lk 4,2). Nebo se satan pokoušel podrýt Ježíšovu důvěru v Boží zaopatření³¹. Podle mého názoru satan chtěl, aby Ježíš porušil svou morální integritu, své dokonalé spojení s Otcem a své totální nasazení službě Království tím, že ho přesvědčí, aby využil svou moc ve vlastní prospěch. Pokud by si Ježíš stvořil na poušti chléb, zdalipak by si v Gethsemane nepřivolal na pomoc dvanáct pluků andělů?
2. „Budeš-li se mi klanět, bude to všechno tvé.“ (Lk 4,7)
Pokušení navádělo Ježíše k předčasnému řešení bez „kalicha, který měl pít“. Jeho poslání by bylo umlčeno snahou o mesiánské politické tažení³². Králevic Božího království tomuto pokušení nepodlehli.
3. „Jsi-li Syn Boží, vrhni se odtud dolů; ...“ (Lk 4,9)
Pokušení Boha však není důkazem víry, nýbrž nevěry³³. Ježíš správně rozeznal, že kladení rouna zde není na místě, zvláště po křtu doprovázeném trojím znamením.

6.

- a. Rozeznal několik technik či literárních forem, kterých Ježíš při vyučování používal.
- b. Rozvedl obsah Ježíšova učení na téma: Království Boží, Jeho jedinečný vztah k Bohu jako k otci a Jeho etická učení.

V zásadě činil Ježíš totéž co kterýkoli jiný rabi³⁴. Kromě proslulých podobenství, jimiž jsem se zabýval v nedávné seminární práci, užíval Ježíš různých druhů poesie, nadsázek, hříček, přirovnání, metafor, přísloví, hádanek, paradoxů, a fortiori³⁵, ironie a protiotázek³⁶.

Stěžejní Ježíšovou zvěstí bylo přicházející Boží Království. Eschatologický rozměr Ježíšova zvěstování rozšířil jeho hranice daleko za pouhá srdce věřících, kde se je snažila vytyčit liberální agenda devatenáctého století³⁷. Totální absence politického rozměru zvěstování zároveň Boží Království povznesla nad světské autority. Fakt, že samotní Římané neměli s ranou jeruzalémskou církví žádný problém napovídá zřetelný odstup Ježíšova učení od hnutí zélotů³⁸. Duchovní program Království byl prorocky vysloven v kázání na hoře³⁹, jeho nedočkávané „už a ještě ne“ nebude beze zbytku uspokojeno dříve než po Ježíšově druhém příchodu⁴⁰.

O Bohu hovoří Ježíš jako o svém Otci, používá oslovení Abba. Skutečnost, že se s tímto termínem setkáváme v Pavlově listech pohanským sborům naznačuje, že právě tak to naučil Ježíš své učedníky. Ranná církev si pak tohoto odkazu vážila natolik, že došlo k jeho předání křesťanům z pohanů⁴¹. Ježíš nepředstavil učedníkům Boha jako vyargumentovaný apologetický abstrakt, ale jako nebeského Otce, který je miluje a stará se o ně⁴². Nebeský Otec, kterého nám představil Ježíš, však není otec všech, byť všechno stvořil! Někteří mají dle něj naopak za otce dábla (srov. J 8,44 s Mt 12,34). Ježíš nehlásal univerzální bratrství lidstva, vyzýval k následování. Jeho následovníci se pak právem oslovují „bratře“ a „sestro“, protože se obrátili k Pánu, který „nám řekl o své jednotě se svým Otcem, že Ti, kdo ho viděli, spatřili také Otce.“⁴³

S výzvou k rozhodnému obrácení zní z Ježíšových úst vyhraněné etické učení. Navazovalo na Mojžíšův zákon důrazem na neměnný Boží charakter, bylo však zároveň inovativní, radikální a ryzí – oproštěné od vrstev tradice a kazuistiky⁴⁴. Pozornému čtenáři evangelíí jistě nejsou články Ježíšovy etiky neznámé, zmatek působí pouze rozličné interpretace. Katolictví rozlišuje etiku kněžskou a laickou, utopisté v ní tuší recept dokonalé společnosti, dle Luteránů ji nelze naplnit, neboť nám ukazuje na potřebu milosti, dle liberálů Ježíšova etika ukazuje, čím by následovníci měli být a ne co by měli dělat, existenciální interpretace v ní vidí bezobsažnou výzvu k radikálnímu rozhodnutí a dle tzv. prozatímní Schweitzerovy interpretace byla tato vyhocená etika zamýšlena pro konec historie, který navzdory očekávání mýlicího se Ježíše nenastal⁴⁵.

Já vím, že Ježíš byl Boží Syn a že veškeré Jeho etické učení vyvěrá z neměnné povahy Jeho Otce⁴⁶. Částečně se ztotožňují s existenciální, utopickou a Luteránskou interpretací, každá z nich ale opomíjí cosi závažného. Utopisté stejně jako zéloti, komunisté a mnozí současní vizionáři nepochopili, že stabilizace ideální společnosti není v tomto režimu existence lidstva možná. Existencialisté jsou zas příliš trdomyslní na to, aby kromě radikálního a totálního rozhodnutí cosi radikálního a rozhodného vykonali. Právě nyní, v nejpřítomnější přítomnosti, existuje naléhavá potřeba odpouštět nepřátelům a milovat je. Ani naše neschopnost k něčemu takovému není výmluvou, jak by se snad třetí výtečníci mohli domnívat.

7.

- a. Popiš jak Ježíš odkryl vlastní porozumění svému poslání. Zvláště se zabývej Jeho skutky, Jeho výroky o sobě samém a tituly, které používá nebo přijímá.
- b. Rozved' vlastní odpověď na otázku „Kdo je Ježíš?“ V odpovědi zahrň odkazy na biblické verše.

Ježíš vykonal během své pozemské služby třicet čtyři jednotlivých zaznamenaných zázraků. Jeho suverénní a nevidaná autorita nad světem prozrazovala prince v šatech chud'ase. Svě porozumění sobě samému Ježíš vyjádřil a pádně dokázal svými skutky⁴⁷.

Jeho výroky se neřídily Starým zákonem, ani přísnou logikou dokazování. Hovořil s plným vědomím toho, okolo něhož se točí svět⁴⁸. Ztotožňoval se sice s Davidovou nástupnickou linií, politický rozměr této příslušnosti však radikálně odmítl. Prorokoval, byl ale víc než prorok, neboť namísto fráze „toto praví Hospodin...“ uváděl proroctví slovy „Amen, amen, pravím vám...“⁴⁹. Ježíš byl eschatologický činitel. Zničení chrámu předpověděl a sám přivodil. Ježíš si byl vědom svého poslání. Svou zmínkou o prolití jeho krve na odpuštění hříchů pravděpodobně určil vývoj pozdějšího chápání Jeho smrti ranou církví⁵⁰.

Ježíš je Syn Boží. Nehovořil tak o sobě často, nejdůležitější příklad takového sebeoznačení nalezneme ve verši Mk 13,32. Ježíš je Kristus, neboli Mesiáš, tzn. Pomazaný. Tento titul Ježíš během své služby zamlčoval, aby se vyhnul konfrontaci s Římem, Jeho Království přeci není z tohoto světa. Při Petrově vyznání a při procesu před židovskou radou tento titul přiznal (Mt 26,63.64; Mk 15,2). Když Ježíš hovořil o sobě, používal nejčastěji titul Syn člověka⁵¹. Dle Steinovy pozoruhodné teorie mu tento titul posloužil svou hádankovostí. Fungoval podobně jako podobenství: byl zřejmý těm, kdo v Něk rozeznali Mesiáše a neprůhledný pro ostatní (Mk 4,10–12).

Ježíš je původce života, činitel spravedlnosti, kámen úrazu a král. Stvořil svět a pak ho svým odsuzujícím činem smrti za jeho hřích spasil. Odpověď na otázku „kdo je Ježíš“ nekonečně přesahuje mantinely této práce. Domnívám se proto, že není chybou dopustit se toho provokřesťanského minimalismu a prohlásit jen, že „Ježíš je Kristus“⁵².

8.

Vysvětlí důležitost následujících událostí z Ježíšova života a služby:

- a. Cesta do a vyučování v Cesareji Filipově (včetně možných důvodů této pouti),
- b. události na hoře proměnění.

Cesta Ježíše do Cesareje Filipovy je pro nás překvapivým přelomem v Ježíšově službě. Její záznam později Matouši (Mt 15,21–18,35) a Markovi (Mk 7,24–9,50) posloužil k poukázání na Ježíšův zájem o pohany. Původním důvodem však mohla být prostá Ježíšova potřeba soukromí a odpočinku, bilancování nad dosavadní službou, útěk před Herodem Antipasem, nebo (pravděpodobněji) vyučování učedníků⁵³. Právě v Cesareji Filipově vyvolal Ježíš u Petra vyznání, že On je Mesiáš (Mk 8,27)⁵⁴. Právě tam začal učedníkům vštěpovat předpověď své smrti a zmrtvýchvstání (Mk 8,31) a právě tam Petra ostře umlčel, když ho ten za předpověď svého utrpení napomenul. Pokárání Petra extrémně ztěžuje představu o upravování záznamů v jejich prvokřesťanských redakcích⁵⁵.

Součástí Cesarejského vyučování bylo i prohlášení Petra za základní kámen Církve. Římskokatolické církvi posloužil tento výrok jako hlavní biblická opora úřadu papežství. Ježíš podle nich ustanovil Petra vikářem Země až do svého návratu. Úřad byl předáván jeho nástupcům – papežům. Klasická protestantská a pravoslavná odpověď na tento výklad upozorňuje na rozdíl jménem Petr (Petros, m.) a termínem sklála (petra, f.), na jejichž významové totožnosti katolický výklad závisí⁵⁶. Petros, který rozeznal v Ježíšovi Mesiáše, je tak pouze oblázkem v protikladu k masivní skále petra, která představuje samotné Boží zjevení, na němž je Církev skutečně postavená⁵⁷. Tato odpověď na katolický výklad sílí a slábne v závislosti na náboženském východisku jednotlivce. Proč však Ježíš použil takto nešťastně nejednoznačného obratu, pokud v Petrovi opravdu viděl samotnou podstavu Církve? Jeho jazyk přeci nebyl tak omezený, aby nemohl říci zkrátka „Ty jsi skála, na které vybuduji svou církev“? Taková formulace by setřela mou pochybnost. Ježíš se ale přímému inaugurování Petra vyhnul, což podle mě znamená, že to zkrátka nechtěl udělat.

Horou proměnění se pravděpodobně stala hora Chermón, na jejímž úpatí Cesaraea Filipova leží⁵⁸. Ježíš se na ni odebral s neuzším kruhem svých učedníků – s Petrem, Jakubem a Janem. Řecký termín metamorphote vypovídá o nadpřirozené proměně před zraky učedníků⁵⁹. Tato Ježíšova proměna, vyzařování Boží slávy a setkání s Mojžíšem a Elijášem byla ochutnávka a předzvěst Ježíšova oslavení, k Němuž později došlo. Podobně jako při křtu se z nebe ozval Hlas, který dosvědčil, že Ježíš je Syn Boží. Proměnění je úzce spjato s událostmi v Cesareji F. – nejen časově, ale i teologicky. Co Ježíš v Cesareji vyučoval, to se nyní prorocky projevilo a co Petr dosvědčil, bylo nyní potvrzeno hlasem z nebe. Pro Petra a pro ostatní byla výzva z poslouchání Ježíše definitivním napomenutím, aby nechali interpretaci a vykonání mesiánského poslání na něm⁶⁰.

9.

Z Ježíšových slov a činů prokaž, že

- a. Ježíš plně zamýšlel zemřít na kříži ve skutku vykoupení
- b. a že Jeho smrt byla skutečněna.

Po událostech na hoře Chermón Ježíš úmyslně směřoval do Jeruzaléma. V Betanii vzkřísil Lazara, potom v mesiánském aktu vstoupil na oslátku do Jeruzaléma (Mk 11,1–11), kde podnikl očistění chrámu (Mk 11,12–19) a konfrontoval židovskou opozici (Mk 11,20–13,37). Těmito svými skutky, jak se zdá, nijak nenarušil pokojný vztah národa s římskou okupační mocí, znervózněl však židovské zastupitelstvo. Není snadné domnívat se, že by si toto Ježíš neuvědomoval. Při porovnání Jeho předchozího učení o svém vykupitelském poslání (srov. Mk 10,45 s Lk 9,56), smrti a zmrtvýchvstání (Mt 17,9.12; Lk 24,7) není žádných pochyb o tom, že Ježíš nezemřel na kříži omylem, bez plného vědomí vrcholícího spásonosného dramatu.

O tom, že byl Ježíš skutečně popraven, píše kromě evangelistů také Josephus a Tacitus (viz úkol 2), byť máme k dispozici několik méně životaschopných alternativních hypotéz. Podle jedné mohl být namísto Ježíše ukřižován Šimon z Kyrény, který nesl Jeho kříž. Jiná si na kříži domýšlí Ježíšova bratra nebo někoho, kdo byl připraven, aby vypadal jako Ježíš a byl

místo něj ukřižován (tvrzení Koránu). Další podobná hypotéza tvrdí, že Jidáš v Gethsemane políbil někoho jiného. Všechny tři hypotézy předpokládají neuvěřitelnou chybu na straně Ježíšových žalobců a popravčích. Není možné, aby se ti, kdo tak vehementně ukládali Ježíšovi o život, v okamžiku svého triumfu tak strašně spletli ⁶¹!

Někteří Gnostikové se domnívali, že bylo ukřižováno jen tělo zatímco Duch ne. Pletou se i oni, Ježíš přeci svého ducha z kříže předal svému Otci (Lk 23,46). Podstoupením příšerné smrti Ježíš uskutečnil nekonečnou lásku – vůli ke změně, když se z božského bytí sklonil pod jeho nejnižší práh, aby tam podchytil hříšníka. Jeho ruka se s tou mou setkala v okamžiku Jeho posledního vydechnutí.

10.

- a. Rozeznej nejméně tři nebiblická vysvětlení prázdného Ježíšova hrobu a vysvětli jejich nepatřičnost.
- b. Shrň důkazy o tom, že Ježíš prodělal tělesné vzkříšení z mrtvých.

Skutečnost prázdného hrobu byla během dvacátého století často označována za pověst později připsanou, protože se o ní nedočítáme v Pavlových epištolách ⁶². Vědomí toho, že se zpráva o vzkříšeném Ježíši stala jádrem křesťanské zvěsti. Když Petr v letničním kázání prohlásil, že „toho Ježíše, kterého vy jste ukřižovali, učinil Bůh Pánem a Mesiášem“ (Sk 2,36), bylo by snad pro odpůrce něco snadnějšího, než ukázat prstem směrem k hrobu, který nebyl prázdný? Samotný fakt, že svědky vyprázdnění hrobu byly ženy, klade silnou překážku podezřením vykonstruovanosti této výpovědi. Svědectví ženy nemělo totiž v židovské kultuře při veřejných sporech téměř žádnou váhu ⁶³.

I prázdný hrob však má svá přirozená vysvětlení, byť věru dýchavičná:

1. Ženy si spletly hrob, šly do jiného.

Pokud se účastnily pohřbu, opravdu by během tak krátké doby zapomněly polohu hrobu? A i kdyby, kolik hrobek mohlo být podobných té Ježíšově? A kolik jich bylo stráženo stráží ⁶⁴?

2. Tělo vzal Josef z Arimatie nebo Pilát Pontský.

V čí prospěch by ale taková taškařice byla? Židovské opozici by to nepřišlo vhod. Tato teorie předpokládá, že záznam Mt 28,11–15 je od prvního písmene smyšlený.

3. Ježíš se probral z bezvědomí.

A potom hladový a s propíchnutým bokem odvalil kámen, vyhledal učedníky a přesvědčil je, že přemohl smrt. Jak morbidní!

4. Učedníci v emocionálně vypjaté situaci prožili sérii vizí.

I kdyby k takovým vizím opravdu došlo, jejich obsah by byl individuální a jistě by nevytvořil tak komplexní představu o vzkříšení podporovanou čtyřmi pisateli zároveň.

5. Učedníci ukradli tělo.

Bylo to však možné za přítomnosti stráží? A i kdyby ano, měli učedníci dost odvahy a vyřídilky, aby z krádeže těla vykřesali oheň evangelia a pak ho neohroženě šířili navzdory pronásledování? Ne, nebylo to tak. I nejkritičtější učenci se shodují na tom, že učedníci ve vzkříšení doopravdy věřili ⁶⁵.

Ježíš tedy opravdu vstal z mrtvých. Ukázal se pak širokému okruhu svých následovníků, který čítal více než pět set mužů (1K 15,6). Jeho proměněné tělo nepodléhalo stejným zákonům jako v předchozím módu. A přece to bylo to stejné tělo, které viselo na kříži (srov. rány na rukou a v boku u J 20,27), tělo Ježíše Krista, který se ponížil z nebes, zemřel na kříži a byl pak vzkříšený a vyvýšený. On je vítěz. A kdekoli nyní zasáhne v životech svých následovníků, tam se Jeho vítězství nad zvlí světa promítá.

Odkazy

1. Stein, 11
2. Smolík, 27
3. Stein, 12
4. tamt.

5. Stein, 13
6. Smolík 30
7. Stein, 13
8. Stein, 20
9. Stein, 21
10. Stein, 23
11. Stein, 24
12. Stein, 28
13. FLAVIUS, Josephus. Židovské starožitnosti. Druhý text (18,3,3). Překlad převzat z Testimonium flavianum. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001– [cit. 2012–07–23]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/...um_flavianum :

V té době žil Ježíš, moudrý muž, lze-li jej nazývat mužem. Vykonal totiž podivuhodné skutky, byl učitelem lidí, kteří radostně přijímali pravdu, a získal na svou stranu mnoho Židů i mnohé z pohanů. On byl Kristus. A ačkoli na udání našich předních mužů jej Pilát odsoudil k ukřižování, ti, kteří si jej dříve zamilovali, od toho neupustili. Opět živý se jim totiž ukázal třetího dne, když božští proroci o něm toto i mnoho jiných věcí předpověděli. A ani dnes ještě nezmizelo pokolení křesťanů, kteří se tak po něm nazvali.

14. Thiede, 236.
15. Stein, 32
16. Stein, 37
17. Stein, 39
18. Stein, 41
19. Walvoord, 105
20. Walvoord, 99
21. Stein, 56
22. Stein, 65
23. tamt.
24. Walvoord, 105
25. Stein, 91
26. Stein, 96
27. Stein, 97
28. tamt.
29. Stein, 98
30. tamt.
31. Stein, 107
32. Stein, 109
33. Stein, 108
34. Stein, 123
35. tzn. „což teprve...“
36. Stein, 124
37. Stein, 126
38. tamt.
39. Walvoord 134
40. Walvoord 135
41. Stein, 132
42. Stein, 133
43. Walvoord, 31; původně Charles Hodge, *Systematic Theology*, II, 382.
44. Stein, 135
45. Stein, 136–138
46. Stein, 138
47. Stein, 143
48. Stein, 145
49. Stein, 146

50. Stein, 153
51. Stein, 149
52. Ebeling, 37
53. Stein, 156
54. Stein, 158
55. Stein, 162
56. Stein, 163
57. Bennett, 83
58. Stein, 168
59. Stein, 169
60. Stein, 176
61. Stein, 258
62. Stein, 263
63. Stein, 264
64. Stein, 267
65. Stein, 269

Bibliografie

STEIN, Robert H. *Jesus the Messiah: a survey of the life of Christ*. Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 1996, 290 p. ISBN 08-308-1884-7.

Bible: český studijní překlad. 1. souborné vyd. Překlad Michal Krchňák. Praha: KMS, 2009, 1562 s. ISBN 978-808-6449-616.

Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona : český ekumenický překlad. 11. vyd., (9. přepr. v České biblické společnosti). Praha: Česká biblická společnost, 1998, 863, 287 s. ISBN 80-858-1019-0.

WALVOORD, John F. *Jesus Christ our Lord*. Chicago: Moody Press, 1969. ISBN 08-024-4326-5.

THIEDE, Carsten Peter. *Svitky od Mrtvého moře a židovský původ křesťanství*. Vyd. 1. Praha: Volvox Globator, 2004, 298 s., [8] s. obr. příl. Katarze, sv. 11. ISBN 80-720-7549-7.

MCCLAFLIN, By Mike, Developed in cooperation with the Global University STAFF a Instructional specialist David DUNCAN. *Life of Christ: an independent-study textbook*. 3rd ed. Irving, Tex: ICI University Press, 2000. ISBN 15-639-0320-2.

BENNETT, Richard Peter. *Katolicismus – východně od Edenu: pohled na katolicismus 21. století*. Albrechtice: Křesťanský život, 2011, 272 s. ISBN 978-80-7112-155-8.

EBELING, Gerhard a [z němčiny přeložil O.A. FUNDA]. *Podstata křesťanské víry*. Vyd. 1. Praha: OIKOYMENH, 1996. ISBN 80-860-0516-X.

SMOLÍK, Josef. *Současné pokusy o interpretaci evangelia*. 2., opravené vyd. Praha: ISE, 1993, 163 p. ISBN 80-852-4143-9.

<https://selah.cz/biblistika/deset-okamziku-s-biblickym-jezisem/>